

Kilimandzsáró

„Európaiak képzeletében a Kilimandzsáró többnyire a Kibo fehér kupoláját jelenti. Ez a legmagasabbra nyúló kupola - tetején az 5895 méteres Uhuru csúccsal - azonban csak egy része annak a három fő kitörési központ körül kialakult hatalmas hegységnek, amely 80 km hosszúságban, 40 km szélességben emelkedik ki sík, szavannás környezetéből. Keleti oldalán - a lepusztult, ma csak roncsnak tekinthető - Mawenzi is ötezer méter fölé magasodik, s a nyugaton terpeszkedő Shira-fennsík is közel négyezer méter magas.

A Kilimandzsáró térbeli helyzete némileg az Atlanti-óceán közepén húzódó hátságrendszer és Izland viszonyát juttatja eszünkbe, nevezetesen azt, hogy amíg a hátság középvonala, a hasadéktengely, elsősorban az óceánfenék tágulásának színhelye, addig a vulkanizmus a földképen mélyebb, izzó tartományából függőlegesen feláramló gomolyáramlások környékére koncentrálódik. A Kilimandzsáró, a Meru, avagy a Kenya hegység is a hasadékvölgy tengelyvonalától eltérő irányú törésvonalak mentén, egykori gomolyáramlások mentén alakult ki.

A vulkáni anyag persze nemcsak a vulkánóriásokban, hanem kevésbé feltűnő módon, a lávafennsíkokon összpontosul nagy tömegben. Expedíciónk útvonalától északra, Etiópiában négy kilométer vastagságúra nőttek a higan folyó bazaltláva egymásra rétegződéséből született fennsíkok. A ma Turkána-tóként emlegetett Rudolf-tó térségében is található ezer méter vastagságú bazalt felhalmozódások. Kenya déli részén és Tanzániában ilyen méretű bazaltvulkanizmus már nem volt, a közép-afrikai árok környékén pedig ismeretlenek a bazaltfennsíkok, csupán a Virunga vulkán csoportban vannak szétterült, híg bazaltlávából keletkezett pajzsvulkánok.”

Juhász Á. - Juhász E.: Hegyek ormán - tengerek ormán

Szahara egykori vulkánjai

„...Észak-Afrikára nem jellemzők a tűzhányók. A hatalmas masszívum letarolt ősi kőzetei százmillió éveken át rideg, mozdulatlan szárazföldet alkottak. A földtörténet harmadidőszakában a mélységi erők felborították ezt a nyugalmat, a szilárd kérgen repedések támadtak, és a hosszanti nyílásokból magma áramlott a felszínre. Ekkor keletkeztek Algéria hatalmas bazalttakarói, keleten pedig mintegy ezer köbkilométernyi lávatömeg hozta létre a Tibeszi-hegységet. Itt a nyugati részen emelkedő 3265 méter magas Ehi Tousse volt a Tibeszi utolsó működő tűzhányója. Jelenleg "alvó" vagy "szunnyadó" vulkánként tartják számon, és egyre kisebb a valószínűsége annak, hogy újra működésbe lépjen. A tüzes magma egyedül a már régen halott Soboromnál közelíti meg legjobban a felszínt, ezért itt a legerőteljesebb az úgynevezett vulkáni utóműködés. A mélybe pedig a felmelegedett víz már gőzzé vált, fumaróla formájában süvít elő. Több helyen kénes gázokkal elegyedik, ilyenkor szolfatára keletkezik. Manapság már sehol nincs vulkanikus tevékenység a Szaharában, egyedül a Soborom regél a mélybeli tüzekekről...”

Balázs Dénes: Életem – utazásaim